

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ НОВОГО СВІТОВОГО ПОРЯДКУ

Буць Д.Є.

Науковий керівник – ст. викл. Жидкова О.О.

Харківський національний університет радіоелектроніки

(61166, Харків, просп. Науки, 14, каф. філософії, тел.: (057)702-14-65)

e-mail: dmitro.buts@nure.ua

The article considers the problems of formation of the modern political world order. The world is entering a new era, the main features of which are the predominance of offensive nationalism, the rejection of formal and informal imperatives of sustainable behavior in the international arena, the destruction of deterrents, growing uncertainty and, as a result, increased risks and unpredictability in world politics. In the modern international system, some new parameters are being formed and it is important to assess their content component and their consequences for the development of the world community and the state of relations between the participants of international communication.

В наш час в оцінках міжнародної обстановки переважають драматичні мотиви. Більшість авторів і дослідників вважають, що світ вступає в нову епоху, головними характеристиками якої є переважання наступального націоналізму, відмова від формальних і неформальних імперативів сталої поведінки на міжнародній арені, руйнування стримуючих факторів, невизначеність, що зростає, і як результат – підвищені ризики і непередбачуваності у світовій політиці. Сучасні дослідники міжнародних відносин враховують всі зазначені ризики, але не розглядають їх як іманентно притаманні міжнародній системі і тим більше, як такі, що можуть спричинити її повний крах. Дійсно у сучасній міжнародній системі формуються деякі нові параметри і важливо оцінити їх змістовну складову та їх наслідки для розвитку держав світової спільноти та стану взаємовідносин учасників міжнародного спілкування. Можливо, що міжнародна система дійсно вимагає заміни, але така заява потребує серйозного теоретичного та практичного обґрунтування та виваженого підходу. Скоріш за все, міжнародна система потребує з'ясування того, в чому полягає її вразливість.

Історичний досвід підказує, що не завжди має сенс зводити все до повного спростування того, що є, і його тотального заміщення чимось, що не існувало раніше. Вважається, що нова міжнародна система народжується після великих військових потрясінь внаслідок домовленостей між головними дійовими особами, які можуть претендувати на вагомий роль. Так було після доби наполеонівських війн, після Першої світової війни, після Другої світової війни. А після завершення холодної війни такої межі під старим порядком не підвели.

Новий світовий порядок формувався прагматично, але не концептуально – через вирішення конкретних проблем, але без будь-якого загального плану, без досягнення консенсусу, без дотримання взаємоприйнятого балансу інтересів. З цієї причини він не міг стати надійною та стійкою основою того способу організації міжнародного життя, який був реалізований на практиці. У ньому зберігаються деякі елементи Ялтинсько-Потсдамської системи, але все очевиднішим стає їхня невідповідність новій реальності, яка все більше вступає з ними у протиріччя. Сьогодні найбільш гостро перед людством стоять проблеми запобігання ядерної війни та нерозповсюдження зброї масового знищення, подолання нерівності в соціально-політичному розвитку «багатих» і «бідних» країн, протидії міжнародному тероризму, вирішення питань енергетичної та продовольчої кризи, покращення екологічної складової в рамках сталого розвитку людства, оптимізації демографічної ситуації в світі, збереження і дбайливого використання природних, насамперед не відтворюваних, ресурсів.

В дискусіях на тему нового світового порядку найбільш популярними є міркування щодо посилення хаосу на світовій арені. Донедавна якийсь порядок у міжнародній політичній системі існував і можна сперечатися гарний він був чи поганий, але в його межах був певний алгоритм поведінки держав у міжнародних справах. Зараз же система стає дезорганізованою і невпорядкованою. Відсутність будь-яких правил призводить до повного свавілля у міжнародній політиці та можливості використання будь-яких засобів для досягнення своїх цілей. Таке положення сприяє поширенню у сучасній міжнародній обстановці такого явища як «алармізм» і виникає воно не на порожньому місці. Невпорядкованість та конфліктність у тих чи інших сегментах міжнародної системи зростає, норми поведінки, що досі вважалися загально визнаними ставляться під питання. Але просто обговорювати цю тему явно не достатньо. Важливо дотримуватися збалансованості та виваженості в оцінках міжнародної політики.

Переважає більшість країн сучасного світу не бажає «війни всіх проти всіх» і можливість реалізації такого сценарію невелика. Отже, дискусії про світопорядок та його альтернативи в наш бурхливий та насичений подіями час неминучі. Але треба постійно мати на увазі три головні характеристики світопорядку: стійкість, ефективність та зрілість. Запорука стійкості – успішне функціонування. Ефективність – це здатність адекватно відповідати на виклики розвитку. Ознака зрілості – уміння мінімізувати проблеми, вирішувати їх, і конструктивна взаємодія.